

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027
Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34 Fax: 021.316.31.31
021.310.23.57, 021.316.31.33
Cod fiscal: 10464660 E-mail: ces@ces.ro www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)
Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă privind susținerea procesului de
dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor
măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării,
precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative
(b552/12.09.2022)**

În temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 11 lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare, Consiliul Economic și Social a fost sesizat cu privire la avizarea *propunerii legislative privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (b552/12.09.2022)*.

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ședința din data de 4.10.2022, desfășurată online, conform prevederilor Hotărârii Plenului nr.86/17.05.2022, avizează **FAVORABIL** prezentul proiect de act normativ, cu următoarele **observații**:

- pentru pregătirea corectă a procesului de dezinstituționalizare este necesară o consultare amănunțită cu reprezentanții organizațiilor persoanelor cu dizabilități, a organizațiilor de furnizori de servicii din zona dizabilității. Această consultare a lipsit, fiind încălcate prevederile art. 4 din Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Propunerea legislativă conține o serie de prevederi nealiniate cu prioritățile de acțiune identificate de acești actori organizaționali. Ea

trebuie realizată cât mai curând, într-o formă accesibilă, așa încât toate prevederile legii să fie înțelese și comentate de aceste organizații;

- este necesar ca detaliile măsurilor (beneficiile de tranziție, de locuire, faptul că persoanele adulte pot să își contracteze propriile servicii) trebuie analizate împreună cu persoanele cu dizabilități. Valoarea acestor beneficii, modul de atribuire, criteriile și indicatorii de monitorizare, toate aceste elemente sunt extrem de sensibile și trebuie discutate la nivel național, cu beneficiarii direcți ai acestor măsuri de suport;
- finanțarea măsurilor de suport, incluse în proiectul de lege, depinde de evaluarea anuală a indicatorilor de performanță. Aceștia sunt exclusiv cantitativi (număr de persoane care părăsesc centrele). Este necesară regândirea setului de indicatori așa încât să fie avuți în vedere și indicatori calitativi. Nu este clar încă modul în care sunt socotite decesele în procesul de dezinstitutionalizare. De asemenea, nu este clar modul în care indicatorii condiționează sau nu realizarea rambursărilor de servicii din bugetele publice;
- nu sunt incluse în propunerea de act normativ centrele pilot, care se afla la rândul lor în circuitul național de servicii de incluziune pentru adulții cu dizabilități care fac tranziția către viață independentă;
- nu este clar de ce doar persoanele adulte cu dizabilități care frecventează atelierele protejate pot primi stimulente de inserție și de ce nu primesc și cele care aleg varianta unor cursuri obișnuite de formare și pregătire profesională;
- nu este clar statutul îngrijitorului informal. Acesta este binevenit în sistemul de servicii sociale, dar situația lui trebuie deopotrivă reglementată și documentată, iar acest lucru nu se poate face decât după o consultare amănunțită cu organizațiile de persoane cu dizabilități;
- există o contradicție între art. 12 și 13. Oprirea accesului în centrele care au un plan de restructurare (art. 12) nu este suficientă. În opinia noastră, acest acces trebuie oprit și în centrele rezidențiale care nu sunt în proces de restructurare și care nu corespund principiilor Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități;
- prevederile prezentului proiect de lege ar trebui armonizate cu cele din Strategia Națională privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, inclusiv planul de măsuri. Acestea fac referire la responsabilități precise ale ANPD în zona propunerilor legislative care vizează dezinstitutionalizarea, prin urmare considerăm că orice propunere de act normativ trebuie discutată și armonizată cu pachetul de documente legislative pe care ANPD are responsabilitatea să le coordoneze în viitorul apropiat.
- proiectul nu prezintă impactul bugetar necesar implementării acestei inițiative legislative;

- proiectul nu conține precizarea valorii finanțării acordate prin PNRR în scopul realizării procesului de dezinstituționalizare;
- proiectul prezintă doar „cotele”- țintă de persoane cu dizabilități care urmează a fi dezinstituționalizate și termenele până la care acestea trebuie să părăsească centrele rezidențiale;
- conform articolului 8 din proiect, până la data de 26 iunie 2026, Comisia Europeană solicită dezinstituționalizarea a 8455 de persoane cu dizabilități, adică 32% din totalul de 16607 persoane internate în centre și a încă 10% dintre acestea până în 2030. În centrele rezidențiale sunt îngrijite (conform expunerii de motive) doar 1,9% din totalul persoanelor cu dizabilități din România (conform statisticii de la nivelul datei de 31 decembrie 2021, dar trebuie ținut cont că, ulterior acestei date, au decedat, în special din cauza pandemiei, un mare număr de persoane instituționalizate și ca atare, este rezonabil de presupus că, în prezent, procentul este și mai mic). Așadar, numărul persoanelor instituționalizate nu este mare și aceasta pentru că în centrele rezidențiale sunt îngrijite doar persoanele cu dizabilități grave, persoane care fie nu mai au familii, fie sunt pur și simplu abandonate de acestea, care necesită asistență multidisciplinară și mai cu seamă medicală, acordată în regim non-stop de personal special angajat în acest scop. Este important de aflat:
 - de ce înainte de elaborarea acestei inițiative legislative nu s-au realizat evaluări și analize obiective în fiecare instituție rezidențială pentru persoane adulte cu dizabilități, analize și evaluări care apoi, centralizate la nivelul ANPD și al Ministerului Muncii, acestea să ofere o informație absolut esențială: câte persoane dintre cele instituționalizate chiar dispun de un minimum necesar de sănătate (atât fizică, cât și psihică), de capacitatea de autoservire și de cea adaptare la o viață independentă;
 - cum au fost stabilite ”cotele” de persoane dezinstituționalizate. În proiect nu există această informație;
- nu există niciun studiu de impact asupra persoanelor care urmează a fi dezinstituționalizate pentru că acesta nu poate fi realizat fără un proiect pilot, cu durata de minimum doi ani, care să confirme sau să infirme, pe un lot de persoane cu dizabilități, dezinstituționalizate, că pot supraviețui în mod independent și se pot integra în comunitate;
- în cazul nerespectării țăintelor, obiectivelor și indicatorilor cheie de performanță centrele rezidențiale aflate în aceasta situație de neîndeplinire a obiectivelor ar urma să fie penalizate financiar. Concret art. 23 alin. 3 prevede ca: ”Finanțarea de

- la bugetul de stat a serviciilor sociale de tip rezidențial este condiționată de realizarea indicatorilor cheie de performanță prevăzuți la articolul 8 (...)” Pe cale de consecință, este de presupus ca neîndeplinirea indicatorilor cheie se va repercuta, evident negativ, asupra persoanelor ramase instituționalizate și asupra personalului care le îngrijește;
- proiectul afirmă că scopul urmărit este acela de respectare a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, precum și a Constituției României, dar din textul proiectului nu rezultă ca dezinstituționalizarea va avea un caracter voluntar, că va fi opțiunea persoanelor instituționalizate (evident a celor care o pot exprima, pentru că multe dintre acestea care sunt ajutate să supraviețuiască în centre rezidențiale sunt lipsite de discernământ). Nu reiese din expunerea de motive:
 - dacă în analiza prealabilă elaborării prezentului proiect au fost întrebat persoanele instituționalizate dacă doresc să trăiască independent sau preferă să fie îngrijite în continuare de același personal de care sunt practic dependente;
 - ce se va întâmpla dacă persoanele instituționalizate se vor opune și astfel nu vor putea fi îndepliniți „indicatorii cheie” și „țintele” asumate la Bruxelles;
 - în proiect se spune că persoanele dezinstituționalizate care necesită recuperare neuromotorie vor beneficia de aceasta în regim ambulator, cu ajutorul unor echipe mobile, dar nu se precizează ce și câte echipamente necesare în acest scop poate transporta o asemenea echipă. Orice comparație între dispozitivele pliante utilizabile la domiciliul persoanei dezinstituționalizate și aparatura complex din dotarea sălilor de kinetoterapie existente în unele centre rezidențiale ar fi lipsită de sens;
 - proiectul pune un accent deosebit pe integrarea pe piața muncii a persoanelor dezinstituționalizate. Integrarea lor pe piața muncii este avută în vedere de inițiatorii prezentului proiect legislativ cu un exces de optimism, dacă nu chiar cu lipsă de realism, având în vedere că angajatorii preferă penalizările la contribuțiile sociale pentru a evita angajarea persoanelor cu nevoi speciale și că din centre vor fi dezinstituționalizate persoane cu dizabilități grave și accentuate,
 - la acest moment, persoanele încadrate în grad de handicap grav și accentuat primesc indemnizații și buget complementar în valoare totală de 540 de lei și respectiv de 395 de lei cu care evident că nu pot subsista, categoria lor socială fiind cea mai expusă sărăciei. Prezentul proiect introduce noțiuni precum ”beneficiul de tranziție cu care persoanele dezinstituționalizate ”pe baza evaluării nevoilor de viațuire în comunitate” să-și poată plăti „costurile de administrare a locuinței, consumabile de uz casnic, reparații, plata serviciilor în comunitate și alte cheltuieli

necesare traiului”. Este necesar de remarcat că acordarea acestui beneficiu de tranziție are caracter temporar și nu aflăm din lege cum va mai putea vieții independent persoana dezinstituționalizată după ce nu se mai acordă acest beneficiu. Se creează astfel o discrepanță între susținerea pe care statul o acorda persoanelor cu dizabilități îngrijite în familii și cele dezinstituționalizate și implicit apare situație discriminatorie.

Președinte,
Bogdan SIMION

